

Sprawozdanie z działalności Instytutu im. Generała Władysława Andersa w 2021 roku

Instytut im. Generała Władysława Andersa jest ośrodkiem analityczno-edukacyjnym służącym Polakom i Polonii w kraju oraz za granicą. Misją przyświecającą działalności Instytutu jest chęć krzewienia i podtrzymywania polskiej kultury wśród Polonii, pomoc prawna, społeczna i ekonomiczna dla Polaków mieszkających w różnych częściach świata, budowanie silnych relacji między Polonią a macierzą, współdziałanie i koordynowanie akcji społecznych mających na celu wsparcie środowisk polonijnych oraz propagowanie wiedzy i podtrzymywanie pamięci o patronie Instytutu – generale Władysławie Andersie.

Rok 2021 był dla zespołu Instytutu Andersa okresem niezwykle owocnym, pomimo trwającej pandemii koronawirusa, a także zawirowań geopolitycznych, zwłaszcza za wschodnią granicą Rzeczypospolitej. Produktywność w pracach Instytutu objawiła się m.in. w licznych publikacjach analityczno-naukowych, liczbie organizowanych konferencji oraz debat czy przeprowadzonych inicjatywach cyklicznych, których przebieg pragniemy przybliżyć w niniejszym sprawozdaniu. Mijający rok był również okresem ożywionego dialogu z Polakami oraz Polonią rozsianą po całym świecie, którego efekty mamy nadzieję ujrzyć w najbliższej przyszłości.

W lutym 2021 roku nastąpiła prezentacja raportu poświęconego kondycji środowisk polskich na Ukrainie i Białorusi. Wydarzeniu towarzyszyła debata z udziałem jego autorów: Marii i Aleksandra Lewkowiczów oraz Bartosza Czajki. Analitycy Instytutu Andersa podczas rozmowy poruszyli szereg tematów dotyczących m.in. stosunku władz państwowych Ukrainy oraz Białorusi wobec mniejszości polskiej. Nie zabrakło również wątków poświęconych edukacji, w tym nauki języka polskiego, a także aktywności wykazywanych przez organizacje polskie. Z całym zapisem z rozmowy można się zapoznać na naszym kanale na platformach YouTube oraz Facebook pod nazwą „Instytut Andersa”. Również w lutym wydano

poradnik zatytułowany *Ty też możesz studiować za granicą!*. Adresowany jest on w szczególności do młodych osób stojących przed wyborem dalszej ścieżki edukacyjnej. Wiedząc, że decyzja dotycząca studiów jest trudna, a zarazem poważna, autorzy dołożyli wszelkich starań, aby w prosty sposób przedstawić możliwości studiowania za granicą.

W myśl celów statutowych Instytutu, zakładających propagowanie wiedzy i podtrzymywanie pamięci o generale Władysławie Andersie, nasz Instytut w drugiej połowie 2020 roku rozpoczął, wspólnie z Fundacją Skarbowości im. Jana Pawła II, koordynację wielomiesięcznej zbiórki pieniężnej, mającej na celu uhonorowanie naszego Patrona w National Army Museum w Londynie. Publiczna zbiórka była efektem zaangażowania Ambasador RP we Włoszech Anny Marii Anders, Ambasadora RP w Wielkiej Brytanii Arkadego Rzegockiego, a także portalu „British Poles”. Wyrazy wdzięczności za pomysł i koordynację wykonania popiersia należą się również Zarządowi Głównemu Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce.

Dzięki wspólnemu wysiłkowi oraz determinacji już w pierwszej połowie 2021 roku mogliśmy oficjalnie ogłosić osiągnięcie zamierzonego celu, pokazując tym samym, że pamięć o generale Andersie oraz o bohaterskiej postawie żołnierzy 2. Korpusu Polskiego jest wciąż żywa wśród Polaków w kraju oraz poza jego granicami! Dzięki Państwa ofiarności udało się zebrać potrzebne 65 000 złotych. Jest to niezwykle dar, który przełożył się na stałą obecność popiersia gen. Andersa w brytyjskim muzeum. Uroczyste odsłonięcie rzeźby odbyło się 25 czerwca 2021 roku. Wydarzeniu towarzyszyła dyskusja panelowa, zatytułowana „Armia Andersa: służba i dziedzictwo”, w której udział wzięli: Ambasador Anna Maria Anders, historyk Roger Moorhouse, Dyrektor Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku Karol Nawrocki oraz red. George Byczynski. Podczas uroczystości wszyscy zgromadzeni mogli usłyszeć także słowa Michała Dworskiego, Dyrektora Centrum Analiz i Badań Historycznych Instytutu Andersa.

Warto podkreślić, że National Army Museum to główne muzeum armii brytyjskiej, które znajduje się w prestiżowej londyńskiej dzielnicy Chelsea. Dzięki zrealizowanemu przedsięwzięciu setki tysięcy turystów z całego świata zwiedzających Muzeum w Londynie będą miały okazję zapoznać się bliżej z bohaterską sylwetką gen. Władysława Andersa oraz heroiczną postawą żołnierzy 2. Korpusu Polskiego w trakcie II wojny światowej. Pisząc o niniejszej inicjatywie, warto również przybliżyć postać autora popiersia, którym był zmarły w 2020 roku mistrz Andrzej Pityński – polski rzeźbiarz mieszkający w Stanach Zjednoczonych, Kawaler Orderu Orła Białego, czło-

nek Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce, znany przede wszystkim jako autor słynnego pomnika katyńskiego w Jersey City w USA. Monument przygotowany przez mistrza Pityńskiego jest jego historycznym, ostatnim dziełem. Artysta zrezygnował z honorarium za swoją pracę.

W połowie maja odbyła się Interdyscyplinarna Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Ignacy Jan Paderewski: artysta, demokrat, polityk” organizowana przez Polski Uniwersytet na Obczyźnie. Instytut im. Generała Władysława Andersa miał przyjemność objąć wydarzenie patronatem honorowym. Wspomniana konferencja odbyła się w ramach piątej edycji Dni Polskiego Dziedzictwa (Polish Heritage Days 2021). Jej celem jest przypomnienie praw i wolności obywatelskich oraz tworzenie wizji odbudowywanego po 123 latach niewoli państwa polskiego. Cała konferencja podzielona została na cztery sesje, a wśród prelegentów znaleźli się również: Bartosz Czajka – Prezes Instytutu Andersa oraz Michał Dworski – Dyrektor Centrum Analiz i Badań Historycznych Instytutu. Miesiąc zakończyliśmy Ogólnopolską Konferencją Naukową pt. „Ostatnia sesja emigracyjnego parlamentu. Życie społeczno-polityczne uchodźstwa polskiego w latach 1939–1991”, która została zorganizowana we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Debaty Międzynarodowej w Lublinie, Fundacją Scytia oraz Radą Doktorantów KUL. Konferencja transmitowana była na żywo na mediach społecznościowych Instytutu Andersa. Jej tematyka skupiała się wokół aspektów działalności społeczno-politycznej polskiego uchodźstwa w trakcie II wojny światowej i po jej zakończeniu. Asumptem do przeprowadzenia konferencji była 30. rocznica zakończenia prac ostatniej, VIII Rady Narodowej – substytutu emigracyjnego parlamentu. Wydarzenie cieszyło się ogromnym zainteresowaniem zarówno wśród studentów i doktorantów, jak i pracowników naukowych.

W sierpniu ukazał się kolejny raportu Instytutu Andersa, poświęcony sytuacji Polaków na Bliskim Wschodzie, opracowany przez publicystę geopolitycznego red. Michała Bruszewskiego, autora książki *Kronika prześladowanych*, opowiadającej o sytuacji chrześcijan na Bliskim Wschodzie. Związki Polaków z Bliskim Wschodem sięgają wielu wieków wstecz, a omawiane tereny zapisały się także w historii Armii Andersa. Redaktor Bruszewski w obszerny sposób przedstawił sytuację Polaków w szesnastu państwach bliskowschodnich, dając odpowiedź na niezwykle ważne w dzisiejszych czasach pytania, dotyczące sytuacji naszych rodaków na Bliskim Wschodzie. Sierpień był również miesiącem, w którym ruszył nabór artykułów oraz prace redakcyjne do drugiego numeru rocznika naukowego „Polonia Inter Gentes”, który mają Państwo okazję trzymać w ręku. Niniejszy rocznik

podejmuje problematykę polskich emigracji w XIX–XXI wieku oraz życia Polonii i Polaków za granicą (zarówno obecnie, jak i w przeszłości).

W drugiej połowie września odbyła się IV edycja Programu Stypendialnego im. Prezydenta RP na Uchodźstwie Stanisława Ostrowskiego „Aktywni dla Polski”. Program ma na celu uhonorowanie młodych Polaków mieszkających na Ukrainie i Białorusi, aktywnie uczestniczących w życiu swoich społeczności. Czwarta edycja programu skierowana była również do przedstawicieli lubelskich organizacji pozarządowych i studenckich. W trakcie trwania programu nasi uczestnicy odbyli szkolenie dotyczące dezinformacji i weryfikacji informacji, poznali podstawy fundraisingu, dowiedzieli się, jak prowadzić media społecznościowe, aby dotrzeć do jeszcze większej liczby potencjalnych odbiorców, a także odbyli szkolenie z wystąpień publicznych i autoprezentacji. Warto odnotować odbyte wizyty studyjne w instytucjach publicznych, takich jak Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Instytut Pamięci Narodowej w Lublinie oraz Lubelski Urząd Wojewódzki. Podczas trwania programu zostały również przybliżone aspekty współpracy samorządów na szczeblu międzynarodowym na przykładzie Urzędu Miasta Lublin. Uczestnicy zapoznali się także z funkcjonowaniem Konsulatu Generalnego Ukrainy w Lublinie. Jednym z fundamentów programu „Aktywni dla Polski” jest cykl warsztatów doskonalących znajomość języka polskiego. Jak co roku poprowadziła je Uliana Hirniak – dyplomowany glottodydaktyk, twórca kanału „Polishglots” oraz ekspert Instytutu Andersa. Pozostając przy edukacji, warto odnotować spotkania poświęcone studiom zarówno w Polsce, jak i za granicą, w ramach których uczestnicy poznali m.in. zasady rekrutacji na poszczególne uczelnie oraz dowiedzieli się, na co zwracać uwagę, wybierając miejsce rozpoczęcia nauki. Podczas trwania programu nie mogło zabraknąć wspólnych wycieczek, dzięki którym mogliśmy poznać lepiej historię Lublina i Lubelszczyzny. Zwiedziliśmy m.in. Katolicki Uniwersytet Lubelski, Państwowe Muzeum na Majdanku, Stare Miasto, a także odwiedziliśmy Kazimierz Dolny, będący jedną z wizytówek naszego regionu. Gościem specjalnym tegorocznej edycji był youtuber Roman FanPolszy, z którym uczestnicy mogli porozmawiać i wymienić się wrażeniami na temat naszego kraju. Tegoroczna edycja „Aktywnych dla Polski” odbyła się dzięki wsparciu Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach programu NOWE FIO.

6 listopada 2021 roku odbyła się I edycja Polonijnego Forum Środkowoeuropejskiego. Wydarzenie, zrealizowane w Lubelskim Centrum Konferencyjnym, było jednym z największych przedsięwzięć organizowanych przez

nasz Instytut w ubiegłym roku. Idea Forum opiera się na umożliwieniu działaczom organizacji polonijnych oraz polskich wymiany doświadczeń i nawiązania nowych kontaktów w celu podjęcia w przyszłości ewentualnej współpracy. W projekcie w sposób szczególny podkreślona została rola Polski w formacie Inicjatywy Trójmorza, a także, w szerszym wymiarze, został przedstawiony stan funkcjonowania środowisk polskich w jedenastu państwach Europy Środkowej. W trakcie dyskusji staraliśmy się odpowiedzieć na pytanie, czy Warszawa może korzystać z doświadczeń, kontaktów, praktyki codziennej pracy wielu Polaków mieszkających w tej części Europy, aby realizować cele Inicjatywy Trójmorza. Całe wydarzenie zostało podzielone na siedem paneli tematycznych: „Jak tworzyć strategię rozwoju wspólnot polskich poza granicami kraju – refleksja na kanwie raportu »Wileńszczyzna 2040«”; „Potencjał Polonii – jak funkcjonują organizacje polonijne w Europie Środkowej?”; „Prezentacja raportu »Kondycja środowisk polskich w państwach inicjatywy Trójmorza«”; „Wspólne dziedzictwo, edukacja, kultura; Polacy jako ambasadorzy współpracy środkowoeuropejskiej – czy mogą pomagać w integracji narodów w tej części Europy”; „Biznes Polonijny”; „Strategia rozwoju mediów polonijnych”. Polonijne Forum Środkowoeuropejskie zorganizowane zostało dzięki wsparciu Ministerstwa Spraw Zagranicznych w ramach konkursu „Dyplomacja Publiczna 2021”.

Szczególną uwagę pragniemy zwrócić na panel poświęcony prezentacji najnowszego raportu autorstwa Instytutu Andersa zatytułowanego „Kondycja środowisk polskich w państwach inicjatywy Trójmorza”, który jest owocem wielomiesięcznych badań aż jedenastu ekspertów Centrum Analiz i Badań Historycznych Instytutu Andersa. Raport miał na celu dać odpowiedź na temat potencjalnej wizji traktowania środowisk polskich w Europie Środkowej, jako soft power państwa polskiego w przypadku rozwijania formatu Inicjatywy Trójmorza. Opracowanie odnosi się również do polonijnej (emigracyjnej) percepcji współpracy środkowoeuropejskiej i odpowiedzi na pytanie, czy środowiska polskie w ogóle zamierzają odgrywać rolę nieformalnych ambasadorów współpracy środkowoeuropejskiej, czy zgodne jest to z celami ich działalności oraz czy taka perspektywa stanowi pewną szansę dla ich aktywizacji i przyciągnięcia chociażby młodszego pokolenia Polaków do ich struktur. Odpowiedzi na te pytania znajdą Państwo w naszym raporcie, którego wersję elektroniczną można znaleźć na naszej stronie internetowej (<https://instytutandersa.org.pl/>). Pisząc o Polonijnym Forum Środkowoeuropejskim oraz raporcie „Kondycja środowisk polskich w państwach inicjatywy Trójmorza”, nie sposób nie wspomnieć o zainicjowanym przez nasz Instytut cyklu podcastów traktujących

o sprawach Polaków i Polonii, z którym zapoznać się można na naszych profilach społecznościowych na platformach Spotify, YouTube oraz Facebook.

W niniejszym tekście została przedstawiona jedynie część działalności Instytutu im. Generała Władysława Andersa. Rok 2021 była dla całego zespołu niewątpliwie czasem pracowitym, obfitującym w wiele cennych inicjatyw. Pomimo tego wciąż dostrzegamy wiele niezagospodarowanych obszarów działania, które będziemy chcieli w przyszłości rozwijać, aby jeszcze lepiej służyć Polonii i Polakom w Polsce i na świecie. Niewątpliwie ogromnym wsparciem w tym zamiarze jest pozyskanie na własność stałej siedziby znajdującej się przy ul. Głowackiego 16 w Lublinie, w której murach będziemy chcieli rozwijać naszą działalność statutową. Uroczyste otwarcie siedziby Instytutu planowane jest na drugi kwartał 2022 roku.